

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κατάλογος σχημάτων 15

Κατάλογος πινάκων..... 23

Κατάλογος πλαισίων 27

Πρόλογος..... 29

Βιογραφικά συγγραφέων 37

ΜΕΡΟΣ Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΒΑΘΙΕΣ ΡΙΖΕΣ

1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΗΜΕΡΑ 41

1.1 Εισαγωγή 41

1.2 Περιφέρειες της Παγκόσμιας Τράπεζας 41

1.3 Χερσαία έκταση και πληθυσμός 42

1.3.1 Χερσαία και αγροτική έκταση 43

1.3.2 Πληθυσμός..... 46

1.4 Εισόδημα..... 48

1.4.1 Εγχώριο προϊόν ή εθνικό εισόδημα; 48

1.4.2 Σύγκριση 50

1.4.3 Ισοτιμία αγοραστικής δύναμης..... 51

1.5 Κατά κεφαλήν εισόδημα..... 54

1.6 Διεθνές εμπόριο..... 56

1.6.1 Μεγάλες εμπορικές χώρες..... 56

1.6.2 Εξαγωγές σε σχέση με εισαγωγές 58

1.7 Παγκόσμια ανταγωνιστικότητα..... 59

1.8 Συμπεράσματα..... 65

2 ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ 67

2.1 Εισαγωγή 67

2.2 Πηγές δεδομένων..... 69

2.3 Στατιστική 72

2.4 Κατά κεφαλήν εισόδημα..... 78

2.4.1 Ο λογάριθμος του κατά κεφαλήν εισοδήματος..... 82

2.5 Από τη θεωρία στην οικονομετρία 83

2.6 Παλινδρομήσεις..... 84

2.7 Έλεγχος υποθέσεων 86

2.7.1	Κεφάλαιο ανά εργαζόμενο και κατά κεφαλήν εισόδημα.....	88
2.8	Προβλήματα παλινδρόμησης.....	89
2.8.1	Ετεροσκεδαστικότητα – A3.....	90
2.8.2	Αυτοσυσχέτιση – A4	90
2.8.3	Ενδογένεια – A2.....	91
2.9	Πιο προχωρημένα ζητήματα μεθοδολογίας	92
2.9.1	Παραλειπόμενες μεταβλητές και σταθερές επιδράσεις.....	93
2.9.2	Αίτιο και αποτέλεσμα	95
2.9.3	Φυσικά πειράματα.....	96
2.9.4	Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης.....	98
2.10	Συμπεράσματα.....	100
3	ΑΝΙΣΟ ΠΕΔΙΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ.....	103
3.1	Εισαγωγή.....	103
3.2	Μια αίσθηση χρόνου και χώρου.....	104
3.3	Η ζωή στη Γη.....	105
3.4	Ανθρώπινη εξέλιξη.....	107
3.5	Η Αγροτική Επανάσταση.....	111
3.6	Η ισχύς των αγροτών	112
3.7	Οικόσιτα ζώα	116
3.8	Βορράς-Νότος ή Ανατολή-Δύση;.....	119
3.9	Βιογεωγραφία και εισόδημα.....	122
3.10	Συμπεράσματα.....	124
4	ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ.....	127
4.1	Εισαγωγή.....	127
4.2	Η γεωγραφία του πληθυσμού και του εισοδήματος.....	128
4.3	Παράδειγμα: Ελονοσία	134
4.4	Οι εξελίξεις ως προς την ανάπτυξη έως το 1500.....	138
4.5	Θεσμοί και αντιστροφή της τύχης	139
4.6	Επιπτώσεις επιλογής	143
4.7	Μεταναστευτικές ροές από το 1500.....	145
4.8	Καταγωγή.....	149
4.9	Συμπεράσματα.....	152
 ΜΕΡΟΣ II. ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ		
5	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	157
5.1	Εισαγωγή.....	157
5.2	Τι είναι η παγκοσμιοποίηση;.....	158

5.3	Παγκόσμιο εισόδημα και εμπόριο από το 1960.....	160
5.4	Παγκόσμιο εμπόριο και κατά κεφαλήν εισόδημα από το 1960.....	163
5.5	Μια μακροπρόθεσμη προοπτική: 2.000 χρόνια	166
5.6	Η παγκοσμιοποίηση στην ιστορία	170
5.7	Η διαφορά τιμής και οι εμπορικές ροές	174
5.8	Περισσότερα κύματα: Κεφαλαιακές και μεταναστευτικές ροές	180
5.9	Συμπεράσματα.....	184
6	ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ	187
6.1	Εισαγωγή.....	187
6.2	Διεθνείς εμπορικές ροές.....	189
6.3	Συγκριτικό πλεονέκτημα: Τεχνολογία.....	193
6.4	Συγκριτικό πλεονέκτημα και ανταγωνιστικότητα	199
6.5	Συγκριτικό πλεονέκτημα: Αφθονία συντελεστών παραγωγής	201
6.5.1	Αυτάρκεια.....	202
6.5.2	Εμπόριο	206
6.6	Ενδοκλαδικό εμπόριο.....	208
6.7	Ατελής ανταγωνισμός.....	210
6.8	Μονοπωλιακός ανταγωνισμός	216
6.9	Εταιρείες με ετερογένεια	220
6.10	Συμπεράσματα.....	223
7	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ.....	227
7.1	Εισαγωγή.....	227
7.2	Συσσώρευση κεφαλαίου	230
7.3	Ανθρώπινο κεφάλαιο.....	236
7.4	Προνοητική συμπεριφορά.....	240
7.5	Συνολική παραγωγικότητα συντελεστών παραγωγής	244
7.6	Συσσωρευσιμότητα, ανταγωνιστικότητα και αποκλειστικότητα.....	248
7.7	Γνώση και ενδογενής μεγέθυνση	254
7.8	Τρίγωνα Dupuit και το κόστος των εμπορικών περιορισμών.....	256
7.9	Κίνα: Μελέτη περίπτωσης	258
7.10	Συμπεράσματα.....	262
8	ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ.....	265
8.1	Εισαγωγή.....	265
8.2	Η φύση της επιχείρησης	267
8.3	Κοινωνικό κόστος και δικαιώματα ιδιοκτησίας.....	268
8.4	Θεσμοί και ανάπτυξη	270
8.5	Ο (αντίστροφος) δείκτης ελευθερίας του Τύπου	274
8.6	Ο δείκτης οικονομικής ελευθερίας	276

8.7	Κατά κεφαλήν εισόδημα και θεσμοί.....	281
8.8	Προκαλούν οι θεσμοί μεγέθυνση;.....	286
8.9	Συμπεράσματα.....	292

9 ΧΡΗΜΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ295

9.1	Εισαγωγή.....	295
9.2	Συναλλαγματικές ισοτιμίες.....	296
9.3	Προθεσμιακές αγορές.....	302
9.4	Ισοτιμία επιτοκίων.....	304
9.5	Το τρίλημμα της πολιτικής.....	311
9.6	Συναλλαγματική πολιτική.....	314
9.6.1	Κανόνας του χρυσού (±1870-1914).....	314
9.6.2	Παγκόσμιοι πόλεμοι και ύφεση (1914-1945).....	315
9.6.3	Bretton Woods (1945-1971).....	317
9.6.4	Κυμαινόμενα επιτόκια (1971-σήμερα).....	318
9.6.5	Τρέχοντα καθεστώτα συναλλαγματικών ισοτιμιών.....	321
9.7	Χρηματοδότηση εμπορίου.....	321
9.8	Διεθνή νομίσματα.....	325
9.9	Χρηματοδότηση, επενδύσεις και ανάπτυξη.....	327
9.10	Το θαύμα της μικροχρηματοδότησης;.....	330
9.11	Συμπεράσματα.....	333

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ. ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

10 ΦΤΩΧΕΙΑ, ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΥΛΟ339

10.1	Εισαγωγή.....	339
10.2	Εισόδημα και μεγέθυνση.....	341
10.3	Φτώχεια.....	343
10.4	Μείωση της παγκόσμιας φτώχειας.....	347
10.5	Μέτρηση της εισοδηματικής ανισότητας.....	349
10.5.1	Ανάπτυξη και εισοδηματική ανισότητα.....	353
10.5.2	Εισοδηματική ανισότητα εντός της χώρας.....	358
10.6	Ισότητα των φύλων.....	362
10.7	Εισοδηματική ανισότητα στην Κίνα.....	367
10.8	Συμπεράσματα.....	372

11 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ377

11.1	Εισαγωγή.....	377
11.2	Η οικονομική ζωή των φτωχών.....	378
11.2.1	Πώς δαπανούν τα χρήματά τους οι φτωχοί.....	380

11.2.2	Πώς αποκτούν εισόδημα οι φτωχοί	382
11.3	Κατανοώντας την οικονομική ζωή των φτωχών	383
11.4	Τυχαιοποιημένες δοκιμές ελέγχου	384
11.5	Ο Kremer στην Κένυα	387
11.6	Εξωτερική εγκυρότητα	388
11.7	Περιορισμοί των τυχαιοποιημένων δοκιμών ελέγχου	389
11.8	Συμπεράσματα	391
12	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ	395
12.1	Εισαγωγή	395
12.2	Παγκόσμιος πληθυσμός	396
12.3	Κύριες χώρες και περιοχές ενδιαφέροντος	399
12.4	Δημογραφική μετάβαση	402
12.5	Δείκτης γεννητικότητας, δείκτης θνησιμότητας και μετάβαση	405
12.6	Πληθυσμιακές πυραμίδες	409
12.7	Δημογραφικό μέρισμα	412
12.8	Μετανάστευση	419
12.9	Πρόσφυγες και εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα	422
12.10	Σύροι πρόσφυγες στην Ευρώπη	424
12.11	Συμπεράσματα	428
13	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	431
13.1	Εισαγωγή	431
13.2	Η βιολογία της μάθησης	432
13.3	Εκπαίδευση και ανάπτυξη	433
13.4	Το χάσμα των φύλων στην εκπαίδευση	437
13.5	Η ποιότητα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης	442
13.6	Η ποιότητα της εκπαίδευσης των βασικών δεξιοτήτων	448
13.7	Ένα υπόδειγμα διδασκαλίας	451
13.7.1	Άμεσες διαμαθητικές επιδράσεις και κατηγοριοποίηση	452
13.7.2	Προσπάθεια, στόχος και μαθησιακά αποτελέσματα	454
13.7.3	Απόδοση στις απολαβές, στόχος και προσπάθεια	455
13.7.4	Ο διάμεσος μαθητής	459
13.8	Κατηγοριοποίηση, διαμαθητικές επιδράσεις και κίνητρα εκπαιδευτικών	459
13.8.1	Πειραματικός σχεδιασμός	460
13.8.2	Διαμαθητικές επιδράσεις για σχολεία χωρίς κατηγοριοποίηση	460
13.8.3	Κατηγοριοποίηση και μαθησιακά αποτελέσματα	461
13.8.4	Ο διάμεσος μαθητής, ο στόχος, η προσπάθεια και οι απολαβές	463
13.9	Η υπόσχεση της εκπαίδευσης	466
13.10	Συμπεράσματα	468

14 ΥΓΕΙΑ	471
14.1 Εισαγωγή	471
14.2 Περιφερειακό προσδόκιμο ζωής	472
14.3 Προσδόκιμο ζωής και ανάπτυξη	477
14.4 Υγειονομική περίθαλψη	482
14.5 Κύριες αιτίες θανάτου	487
14.6 Βρεφική, παιδική και μητρική θνησιμότητα	489
14.7 Αποπαρασίτωση	494
14.8 Σχολικά γεύματα	497
14.9 Η κρίση του COVID-19	500
14.9.1 Η εξάπλωση του ιού	501
14.9.2 Δείκτης θνησιμότητας	503
14.9.3 Οικονομικό κόστος και φτώχεια	504
14.10 Συμπεράσματα	507

ΜΕΡΟΣ IV. ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

15 ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	513
15.1 Εισαγωγή	513
15.2 Αγροτική παραγωγή και απασχόληση	514
15.3 Γεωργία και ανάπτυξη	518
15.4 Η γεωργία σε ιστορική θεώρηση	520
15.5 Το υπόδειγμα ανάπτυξης του Lewis	522
15.5.1 Η ιστορία	523
15.5.2 Το υπόδειγμα	524
15.6 Αξιολόγηση του υποδείγματος του Lewis	527
15.7 Ανάπτυξη και αστικοποίηση	528
15.8 Εξελίξεις στον αγροτικό τομέα	532
15.9 Αγροτικές πολιτικές	533
15.10 Συμπεράσματα	536
16 ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ	539
16.1 Εισαγωγή	539
16.2 Τι είναι η αστικοποίηση;	540
16.3 Αστικοποίηση και ανάπτυξη σήμερα	542
16.4 5.000 χρόνια αστικής ανάπτυξης	545
16.5 Χωρική ισορροπία	548
16.5.1 Χωρική ισορροπία εντός των πόλεων	548
16.5.2 Χωρική ισορροπία μεταξύ πόλεων	550
16.6 Οικονομίες συγκέντρωσης	551

16.6.1	Ορολογία	555
16.6.2	Πηγές και μηχανισμοί	556
16.7	Παγκόσμια αστικοποίηση από το 1960.....	558
16.8	Αστικοποίηση και κατά κεφαλήν εισόδημα.....	562
16.9	Είναι η Κίνα και η Ινδία υπο-αστικοποιημένες;	564
16.10	Επιπτώσεις πολιτικής	566
16.11	Συμπεράσματα.....	567
17	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	571
17.1	Εισαγωγή.....	571
17.2	Χωρικές κατανομές: Νόμος ισχύος / νόμος του Zipf	572
17.3	Χωρική αλληλεπίδραση: Η εξίσωση της βαρύτητας	574
17.4	Συγκέντρωση και ανάπτυξη.....	577
17.5	Γεωγραφικά οικονομικά: Ένα παράδειγμα	579
17.6	Γεωγραφικά οικονομικά της ανάπτυξης.....	582
17.7	Γεωγραφία πρώτης φύσης: Η απόσταση στην ανάπτυξη.....	584
17.7.1	Κόστος μεταφοράς.....	585
17.7.2	Δούλοι, έδαφος και φυσικές καταστροφές.....	589
17.8	Γεωγραφία δεύτερης φάσης: Τεχνητά εμπόδια	590
17.8.1	Η σήραγγα Westerschelde.....	591
17.8.2	Σομαλοί πειρατές.....	592
17.8.3	Άλλα παραδείγματα.....	595
17.9	Γεωγραφία, κόστος μεταφορών και ιστορία.....	597
17.9.1	Κύριες επιπτώσεις: Το διάγραμμα Tomahawk	598
17.9.2	Κόστος μεταφοράς και ιστορικό	600
17.10	Συμπεράσματα.....	602
18	ΕΤΕΡΟΓΕΝΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	605
18.1	Εισαγωγή	605
18.2	Ετερογένεια των επιχειρήσεων στο εμπόριο	606
18.3	Το υπόδειγμα Melitz.....	611
18.3.1	Κύρια δομή.....	612
18.3.2	Είσοδος, έξοδος και ισορροπία.....	616
18.3.3	Εταιρική ετερογένεια, εμπόριο και παραγωγικότητα	617
18.4	Οριζόντιες άμεσες ξένες επενδύσεις	621
18.5	Κατακερματισμός και κάθετες άμεσες ξένες επενδύσεις	626
18.6	Κάθετες άμεσες ξένες επενδύσεις και μισθολογική ανισότητα	629
18.6.1	Αύξηση της μισθολογικής ανισότητας στην Αμερική και μείωση της μισθολογικής ανισότητας στην Κίνα	633
18.6.2	Αναθέσεις εργασιών σε χώρες του εξωτερικού και αυξανόμενη μισθολογική ανισότητα και στις δύο χώρες	633

18.6.3	Δυνατότητα μετεγκατάστασης εργασιών και μείωση της μισθολογικής ανισότητας στην Αμερική	635
18.6.4	Συμπεράσματα	636
18.7	Ετερογενείς επιχειρήσεις και κάθετες άμεσες ξένες επενδύσεις.....	636
18.8	Πολυεθνικές και ανάπτυξη: Μια αξιολόγηση	640
18.9	Συμπεράσματα.....	643
19	ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	647
19.1	Εισαγωγή.....	647
19.2	Οικονομική ανάπτυξη και το περιβάλλον	648
19.2.1	Το υπόδειγμα των Andreoni και Levinson	654
19.3	Κλίμακα, σύνθεση και τεχνολογία	655
19.3.1	Το πράσινο υπόδειγμα του Solow	656
19.4	Στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης και χρηματοδότηση	660
19.5	Πολυμερείς συμφωνίες: Εμπόριο και περιβάλλον.....	664
19.6	Η κατάρτα των φυσικών πόρων	667
19.7	Μη ανανεώσιμοι και ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι.....	674
19.8	Τελικές παρατηρήσεις	676
20	ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ, ΣΩΤΗΡΗΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ.....	683
20.1	Εισαγωγή.....	683
20.2	Θεωρητικές βάσεις της διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας	684
20.2.1	Η θεωρία των δύο χασμάτων	684
20.2.2	Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις	685
20.3	Η διεθνής αναπτυξιακή βοήθεια ως οικονομική ροή πόρων.....	686
20.4	Ορισμοί και μορφές της οικονομικής βοήθειας.....	687
20.5	Κύριοι δρώντες ΔΑΒ.....	688
20.6	Οικονομικοί μηχανισμοί και κατανομή	689
20.6.1	Τομεακή εστίαση και οικονομική αποτελεσματικότητα.....	690
20.6.2	Διαδικασίες και μηχανισμοί παροχής αναπτυξιακής βοήθειας.....	691
20.7	Μερικά παραδείγματα	692
20.7.1	Νότια Κορέα: Από τη φτώχεια στην ευημερία.....	692
20.7.2	Ρουάντα: Ανασυγκρότηση και ανάπτυξη μετά τη σύγκρουση.....	694
20.8	Προκλήσεις και κριτική.....	695
20.9	Σύγχρονες τάσεις.....	696
20.10	Συμπεράσματα.....	697
	Βιβλιογραφικές αναφορές.....	699
	Ευρετήριο βασικών όρων.....	719